

Сигурна кућа за жене и децу жртве породичног насиља

Ниш

ПРОГРАМ РАДА ЗА 2024. ГОДИНУ

Садржај:

1. Уводни део

- 1.1. Полазне основе
- 1.2. Циљеви функционисања установе

2. Програмске активности

- 2.1. Психо-социјална и правна подршка корисницама
- 2.2. Индивидуални рад са корисницама
- 2.3. Групне радионице са корисницама
- 2.4. Рад са децом

3. Увођење нове услуге – Саветовалиште за децу жртве насиља

4. Увођење нове услуге – СОС дечија телефонска саветодавна линија „ДЕЛИНИ“

5. Рад на подизању свести и превентивни рад

6. Економско оснаживање корисница

7. Рад са жртвама насиља које се не налазе на смештају у установи

8. Пројектне активности

1. Уводни део

1.1. Полазне основе – Насиље у породици

Породица као основна ћелија друштва се мењала претходних деценија и не представља нужно сигурну базу у којима су чланови безбрижни, већ неретко место где незадовољство чланова ескалира. Насиље у породици је данас најзаступљенији облик насиља у друштву и доводи до озбиљног кршења људских права одраслих. Партнерско насиље је доминантан облик насиља у породици, а најчешће жртве насиља у породици су жене. Насиље у породици обухвата широк спектар физичких, емоционалних, сексуалних или економских злостављања унутар породичног контекста. Негативне последице насиља у породици су вишеструке и утичу на сваки аспект живота жртава које бивају изложене не само физичком насиљу већ и психолошкој трауми и егзистенцијалим притисцима, што утиче на њихово здравствено, стамбено, образовно и економско стање, као и на њихову слободу да живе своје животе без страха. Нажалост, ни деца нису поштеђена од насиља, те се често јављају као активни или пасивни учесници. Ова поражавајућа сазнања су навела установу да размишља и уведе две нове услуге које ће допринети заштити деце.

Ове околности су довеле до тога да држава донесе законске и подзаконске акте који омогућавају ефикаснију заштиту од насиља у породици кроз изрицање мера. Закон о спречавању насиља у породици је омогућио делотворније спречавање насиља у породици, али и бржу и благовремену заштиту жртвама породичног насиља, чији ефекти су већ видљиви. Доношењем кључних подзаконских аката – протокола о сарадњи, регулисана је међусобна сарадња и поступање полиције, правосуђа, центара за социјални рад и других установа социјалне заштите у циљу сузбијања насиља. Међусекторска сарадња државних органа, установа и институција у процени ризика и касније спровођења хитних мера и њихових ефеката, доприноси сузбијању насиља у што краћем року, а жртвама обезбеђује дугорочну заштиту и подршку кроз праћење и планирање мера. Сигурна кућа представља целовит облик друштвене заштите жена и деце који су угрожени насиљем у породици у виду специјализованог прихватилишта.

1.2. Циљеви функционисања установе

Стручне услуге Сигурне куће омогућавају жртвама излазак из круга насиља партнера, обезбеђујући им физичку, емотивну и психичку сигурност, пружајући им психолошку и правну подршку како би што лакше прекинуле и превазишле везу са насилником и заштитиле своја права. Такође, корисницама се

пружа помоћ у постизању економске независности, објективном сагледавању породичних околности, као и у унапређивању општих способности бриге и старања о деци. Општи циљ установе је да корисницама омогући безбедну и подстицајну средину из које могу донети најбољу одлуку о даљој будућности.

2. Програмске активности

2.1. Психо – социјална и правна подршка корисницама

Збрињавање и пружање заштите жртвама породичног насиља, кроз психо – социјалну и правну подршку жртвама је круцијална делатност установе. Појединачни и групни саветодавни разговори се обављају у складу са плановима услуга којима се планира заштита. Рад са корисницама установе се надовезује у виду различитих врста индивидуалних и групних радионица едукативног, креативног, мотивационо – искуственог и мешовитог карактера (које подразумевају заједничко учешће мајки и деце).

2.2. Индивидуални рад са корисницама

Саветодавни рад са корисницама на смештају је у потпуности индивидуализован и прилагођен специфичним породичним приликама и одвија се у систематски осмишљеним

фазама. У првим контактима приликом пријема кориснице у Сигурну кућу, иницијални разговори су усмерени на санирање акутне стресне ситуације. Након тога, ради се на опсервацији корисница уз примену различитих психолошких мерних инструмената, а на основу чега се усмерава даљи индивидуални рад. Саветодавни рад усмерен је на:

- уклањање психолошких последица насиља,
- повећање базичне психолошке сигурности и самопоуздања,
- овладавање стресом изазваним искуством насиља у породици,
- подизање нивоа личне компетенције,
- ублажавање осећаја кривице што је напустила насилника,
- мењање когнитивних ставова жртве да је жена дужна да трпи,
- јачању родитељских капацитета,
- оснаживање за предстојеће судске поступке,
- проналазак алтернатива и опција за самосталан живот без изложености насиљу,
- припрему за самосталан живот након напуштања Сигурне куће.

2.3. Групне радионице са корисницама

У стручном раду се примењује више врста групних радионица као што су едукативне, креативне, мешовите и мотивационо – искуствене, које имају за циљ зближавање чланова породице и социјализацију са другим корисницима. Ове радионице су драгоцене у успостављању солидарности, алтруизма и заједништва у кући. Оснаживање корисница је умногоме олакшано на овај начин јер се идентификују са особама са сличним проблемима кроз размену искуства.

Едукативне радионице

„Радионице Асертивног тренинга“

Вишегодишње трпљење насиља доводи до тога да кориснице временом развијају пасиван стил комуникације и да не знају да изразе своје жеље и ставове. Најчешће су заузимале подређен положај и нису умеле да се заузму за своја права и потребе. Из тог разлога неопходно је радити са њима на развијању асертивног комуникационог стила, који подразумева:

- јасно и конкретно исказивање својих потреба, ставова и осећања,
- ненасилна и толерантна комуникација,
- лакше прилагођавање стресним ситуацијама,
- отвореност за нова решења.

„Радионице Емоционалне писмености“

Једна од основних одлика жртава насиља су потиснуте и непрепознате емоције о којима нису причале, због чега је неопходно радити са њима на развијању вештина емоционалне писмености, које ће им омогућити:

- олакшавање управљања својим емоционалним реакцијама,
- пружање знања потребних за препознавање позитивних функција непријатних осећања,
- смањење утицаја негативне самокритике и негативне критике упућене од стране других, а којима су жене жртве породичног насиља свакодневно биле изложене.

Циљ ових радионица је оснажити кориснице да боље разумеју себе и друге, изграђују здраве односе и успешно се носе са свакодневним изазовима. Такође, ради се на интензитету емотивних реакција као одговору на свакодневне фрустрације и осујећења из неуспешног партнерског односа.

„Радионице унапређења родитељских компетенција“

Дугогодишње трпљење насиља црпи велику количину психолошке енергије за преживљавање, што често доводи до тога да родитељски капацитети бивају ослабљени и да сама родитељска дужност западне у други план. Неретко се дешава да родитељи немају снаге и енергије да се посвете деци онолико колико је то деци заиста потребно. Преплављени негативним

емоцијама, исте често преносе на децу, због чега се уочава узнемиреност и у њиховом понашању. С обзиром да долазе претежно из депривираних средина, понекад кориснице немају ни основних знања за обављање родитељских дужности те постоји потреба за учењем. Управо из тог разлога, на овим радионицама биће обрађене бројне теме из области родитељства:

- Значај емоционалне тоpline и размене са децом,
- Успостављање јасних граница и доследности у васпитању,
- Васпитни стилови родитељства,
- Обрасци афективне везаности код деце,
- Развојне карактеристике и психолошке потребе деце различитог узраста и давање смерница, ради адаптације на различите развојне фазе,
- Развој самопоуздања и креативности код деце,
- Дисциплиновање деце уз систем награда и казни,
- Значај родитељских забрана и дозвола,
- Позитивне вештине родитељства,
- Стимулација афинитета детета.

„Радионице активног тражења посла“

Статистика Сигурне куће показује да је више од 90 посто корисница установе без запослења и да је високо заступљено корисница новчане социјалне помоћи. С обзиром да постоји висока међузависност између трпљења насиља и економске

зависности жена, препознаје се висок значај материјалне обезбеђености. Из тог разлога неопходно је информисати их о начинима проналаска посла. На овим радионицама обрадиће се следеће теме:

- Израда радне биографије,
- Упознавање са сајтовима и платформама за запошљавање,
- Пружање помоћи у изради мотивационог писма и аплицирању за посао,
- Симулација разговора за посао.

Осим наведених, биће уведене и радионице које ће имати за циљ освешћивање несвесних механизма и наученог дугогодишњег неадекватног понашања, као и оснаживање корисница како не би поново ступиле у насилне партнерске односе. У оквиру наведеног, спроводиће се радионице различитих садржаја, као што су:

- Рад на его стањима,
- Људска права и дискриминација,
- Родни стереотипи и предрасуде,
- Механизми одбране,
- Излазак из круга: прогонилац, спасилац, жртва.

Креативне радионице

Креативне радионице имаће за циљ каналисање негативних осећања на социјално прихватљив начин, као и усавршавање нових вештина које ће им помоћи да освесте своје потенцијале, што ће даље позитивно утицати на њихово самопоуздање и самопоштовање.

У складу са интересовањима корисница, биће организоване различите врсте креативних радионица: бојење стакла, декупаж техника, израда накита и декоративних предмета, плетење.... Осим наведених организоваће се и радионице забавно - креативног карактера у којима ће се и мајке и деца укључити у заједничке активности, што ће допринети побољшању расположења и подстицању мајки да често спроводе заједничке активности са децом. У оквиру ових радионица израђиваће се пињате, лутке и играчке.

Мотивационо - искуствене радионице

Ове радионице подразумевају укључивање бивших корисница Сигурне куће у радионичарски рад, како би пренеле своја лична искуства која се тичу претрпљеног насиља у породици, истрајности у одлуци да се супротставе истом, проблема са којима су се сусретале по изласку из Сигурне куће и начинима решавања истих.

2.4. Рад са децом

Деца која се са мајкама налазе на смештају у Сигурној кући била су директно или индиректно изложена насиљу, те је из тог разлога неопходно посветити деци посебну пажњу. Прва фаза рада са децом је успостављање емотивне равнотеже и стабилност, најпре према родитељима а касније и према другим укућанима. Индивидуални рад са децом има за циљ емоционално дистанцирање деце од последица претрпљеног насиља, подизање самопоуздања и изграђивање позитивне слике о себи која је често нарушена код ове деце, као и рад са свим психичким тешкоћама које произилазе као последица насиља у породици.

С обзиром на то да се код ове деце запажа слабија пажња и концентрација, а самим тим и отежано памћење, пружаће им се помоћ у учењу и савладавању школског градива. Додатно ће се радити на усавршавању специфичних вештина памћења, критичког размишљања и репродукције.

Организоваће се и едукативно – креативне радионице за децу, а све са циљем подстицања развоја способности и креативности и учења нових вештина, а како би се лакше изборила са последицама насиља у породици. Методологија рада ће бити прилагођена развојном стадијуму деце и имаће како образовни карактер, тако и игровно - забавни карактер.

За децу ће се организовати и различите рекреативне активности зависно од њиховог узраста, а деца школског узраста биће подучавана и техникама релаксације за децу. Свакодневно ће се за децу предшколског узраста организовати активности у играоници, док ће старија деца своје слободно време проводити уз дидактички материјал уз надзор и помоћ стручних радника.

Осим наведеног, редовно ће се одржавати сарадња са институцијама, тачније вртићима, основним и средњим школама које деца која су смештена у Сигурној кући похађају ради одржавања редовног васпитно-образовног процеса у околностима измештања из породичне средине. Са старијом децом се посебно ради на радним навикама и вештинама бриге о себи и личном простору, као активностима које су кључне за еманципацију и осамостаљивање младих особа.

3. Увођење нове услуге – Саветовалиште за децу жртве насиља

Насиље над децом представља озбиљан друштвени проблем с дугорочним последицама. Оно може бити физичко, емоционално, сексуално, као и занемаривање и експлоатација деце. Деца која су изложена насиљу осим физичких повреда, суочавају се и са траумама које могу утицати на њихов емоционални развој.

Имајући у виду горе наведено, установа Сигурна кућа проширила је своју делатност и увела нову услугу - Саветовалиште за децу жртве насиља. Циљ Саветовалишта је пружање психолошке и психотерапијске помоћи деци с различитим трауматским искуствима, као и њиховим родитељима, како би се боље и успешније носили са последицама оваквог искуства које је њихово дете имало, али и како би их упутили на правилан однос према детету које је доживело насиље.

Саветовалиште за децу жртве насиља пружа сигуран простор где стручни радници приступају са емпатијом и разумевањем. У оквиру Саветовалишта пружа се подршка деци која су преживела различита трауматична искуства. Кроз индивидуалне разговоре и терапеутске технике, циљ је помоћи деци да се носи с последицама насиља, јачајући њихову емоционалну отпорност и обнављајући осећај сигурности. Између осталог, у раду са децом која су преживела трауму примењиваће се когнитивно бихејвиорална терапија фокусирана на трауму. Ради се о специфичном приступу који интегрише основне принципе когнитивно бихејвиоралне терапије са техникама специфично дизајнираним за рад са траумом. Осим тога, терапеутске сеансе обухватају рад на развоју вештина саморегулације и смањења симптома посттрауматског стреса. Важан део когнитивно бихејвиоралне терапије фокусиране на

трауму је подршка родитељима и породици како би се створила безбедна и подржавајућа средина за дете.

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ САВЕТОВАЛИШТА ЗА ДЕЦУ

Осим директног рада са децом која су претрпела насиље у породици, Саветовалиште за децу бавиће се и превентивним радом. Превенција насиља над децом кључна је за изградњу сигурног окружења. Превенција укључује едукацију деце, родитеља, наставника и јавности. Превенција насиља над децом захтева координисане напоре друштва како би се створило сигурно и подржавајуће окружење за најмлађе чланове заједнице. Управо из овог разлога, Саветовалиште ће бити у сталном контакту са стручним службама васпитно – образовних установа у циљу организовања различитих врста радионица и предавања на тему насиља.

Током 2024. године у плану је да се у основним школама на територији Града Ниша организују радионице на тему емпатије и ненасилне комуникације, које ће имати за циљ развијање емоционалне интелигенције, подржавајућих односа и ефикасног решавања конфликта. Кључни аспекти радионица биће:

- Развој емпатичког разумевања (препознавање и разумевање емоција других, развијање способности постављања у туђе ципеле);

- Активно слушање (фокус на вештини активног слушања подстаћи ће саосећање са вршњацима и изражавање својих мисли на подржавајући начин);
- Изражавање емоција (препознавање и изражавање емоција на конструктиван начин како би се олакшало отворено комуницирање);
- Ненасилна комуникација (учење принципа ненасилне комуникације, где се избегава кривљење и осуда, а фокус је на изражавању потреба и сарадњи);
- Решавање конфликта (развијање вештина решавања конфликта путем дијалога и компромиса);
- Тимски рад (подстицање тимског рада кроз активности које захтевају сарадњу уз нагласак на важности узајамног поштовања);
- Креативне активности (кроз игру, уметност и друге креативне активности, деца се охрабрују да изразе своје осећаје и мисли на различите начине);
- Превенција вршњачког насиља (рад на спречавању вршњачког насиља кроз промоцију позитивних односа и разумевање различитости).

Ове радионице доприносиће стварању позитивног окружења међу децом и градиће темеље за њихов емоционални развој, самопоуздање и способност успешне комуникације у

будућности. Осим наведеног, у плану је спровођење радионица за превенцију дигиталног насиља над и међу децом. Ове радионице обухватаће различите теме:

- Свест о дигиталном понашању (едукација о значају поштовања других на интернету, разговор о томе како речи и поступци онлине могу утицати на друге кроз играње улога и дискутовање о томе шта је прихватљиво понашање на интернету);
- Безбедност на интернету (едуковање деце о основним принципима безбедности на интернету, попут јачих лозинки и дељења личних информација, дискутовање о опасностима онлине дељења фотографија и личних података, савети како препознати лажне профиле и сумњиве ситуације);
- „Сајбербулинг“ (дефинисање „сајбербулуинга“ и идентификовање знакова, разговор о последицама сајбербулуинга на ментално здравље);
- Етика онлине комуникације (разговор о важности поштовања различитости и различитих мишљења онлине кроз сценарије који подстичу емпатију и разумевање, охрабривање деце да промисле поступке пре него што деле или коментаришу онлине);
- Развој дигиталне писмености (подстицање деце да развијају критичко размишљање о информацијама на интернету, едукација

о препознавању лажних вести и поузданим изворима информација);

- Сарадња и солидарност (охрабривање деце да подржавају једни друге и да се јаве уколико примете непримерено понашање кроз организовање активности које промовишу тимски рад и позитивно окружење).

У плану је да у току 2024.године у оквиру Саветовалишта ради на превенцији насиља са свим основним школама у Нишу, све у контексту појачаног насиља међу вршњацима у претходном периоду. Овај превентивни рад ће се одвијати кроз радионице у школама на начин што ће се исте држати за 15 ученика, чланове школског парламента, изабране из по 2 територијално најближе школе унутар препоручених група за радионичарски рад. На овај начин ће се обухватити свих 36 основних школа у Нишу. Ученици ће проћи обуку „Спречимо насиље“ како би се оспособили да буду вршњачки едукатори, који ће даље држати радионице својим вршњацима из школе, а за све ће добити сертификате о похађаним обукама. Помоћ приликом реализације вршњачких едукација за остале учеснике едукаторима ће пружати стручни тим школе.

Завршна активност циклуса обука биће 19.новембра на Међународни дан борбе против насиља над децом, одржавањем представе у ОШ „Свети Сава“ где ће представници свих школа

учествовати са различитим едукативним, музичким, рецитаторским и сценским тачкама на тему превенције вршњачког насиља. По окончању представе, Саветовалиште ће свим школама поделити захвалнице за учешће.

4. Увођење нове услуге – саветодавна СОС Дечија Линија Ниш „ДЕЛИНИ“

У контексту повећаног вршњачког насиља и немилих догађаја у Србији, Сигурна кућа ће са почетком 2024.године покренути услугу телефонског саветовања о свим врстама насиља које деца доживљавају, као део систематске превенције насиља система социјалне заштите. Сви стручни радници су прошли акредитовану обуку Републичког завода за социјалну заштиту у трајању од 40 сати теоријске и 75 сати практичне обуке, коју су организовали руководиоци и супервизори Националне дечије линије „НАДЕЛ“, који ће и у даљем раду пружати супервизијску подршку. Простор телефонске линије је опремљен и оспособљен у оквиру установе, деца ће моћи да добију стручну помоћ сваког радног дана од 8 до 15 часова. Бесплатну телефонску линију је обезбедио „Телеком Србија“ у оквиру донације.

Основни принципи рада телефонске линије су анонимност, поверљивост, подршка, разумевање и стручно саветовање. Телефонска линија ће бити у потпуности анонимна и штитити

личне податке, без снимања разговора, ради обезбеђивања слободе деце да отворено говоре о проблемима које доживљавају без страха од осуде или откривања идентитета. Ови принципи ће се заступати како би се прилагодили специфичним стањима деце жртвама насиља као што су уплашеност, страх, немогућност идентификације и испољавања емоција, неразумевање облика и врста насиља, неинформисаност о могућностима заштите.

С обзиром да се ради о новој услузи, у плану је подела флајера и постера у основним и средњим школама на територији града Ниша, како би што већи број деце био упознат са радом и могућношћу позивања дечије СОС телефонске линије. Такође, радиће се промоција услуге и преко средстава јавног информисања и друштвених мрежа. Протоком времена радиће се унапређење услуге кроз евалуацију супервизора који су реализатори обуке и кроз даљу сарадњу са пружаоцима услуге истог типа.

5. Рад на подизању свести и превентивни рад

Сигурна кућа ће и током 2024. године наставити рад на превенцији и подизању свести када је породично насиље у питању. Циљ ових активности биће да што већи број жена које се налазе у ситуацији насиља у породици добију информацију о институцијама које им могу пружити помоћ и заштиту. Такође,

спроводиће се активности којима ће се утицати на сензибилисање грађана да пријаве насиље у породици ако имају сазнања о истом. Као и током претходних година, организоваће се различите активности (трибине, округли столови, улични перформанси) поводом обележавања следећих датума:

- Дан сећања на убијене жене жртве породичног насиља (18.05.2024. год.),
- Међународни дан борбе против злостављања старијих особа (15.06.2024. год.),
- Међународни дани борбе против насиља над женама (25.11.-10.12.2024. год.).

У циљу рада на превенцији, наставиће се сарадња са основним и средњим школама, градским општинама, удружењима грађана, као и са факултетима.

У плану је одржавање предавања и радионица на тему родних стереотипа и предрасуда за ученике старијих разреда основних школа, док ће за ученике средњих школа и студенте бити одржана предавања и радионице на којима ће бити упознати са карактеристикама насилног партнерског односа.

Наставиће се сарадња са Филозофским и Правним факултетом у Нишу, као и Психолошким саветовалиштем за студенте, ради сензибилисања младих у борби против насиља над женама. Такође, наставиће се сарадња са спортским клубовима у

Нишу како би се организовале различите заједничке акције са циљем подизања свести против насиља у породици.

У 2024. години, установа Сигурна кућаће активно радити на повезивању са свим институцијама и невладиним организацијама који се баве феноменом насиља, ради свеобухватније заштите корисника.

6. Економско оснаживање корисница

Након психичког оснаживања, неопходно је и економско оснаживање корисница из већ разлога већ поменуте повезаности трпљења насиља и економске зависности од партнера. Из тог разлога, установа Сигурна кућа ће се и током наредне године активно залагати да економски оснажи своје кориснице, и то кроз:

- упућивање корисница на едукације и обуке ради додатног професионалног оспособљавања и доквалификација по њиховом избору на Народном универзитету у Нишу (средства ће се обезбедити путем слања захтева и молби за донацијама друштвено одговорним компанијама, као и организовањем различитих активности хуманитарног карактера). У случају недовољно донација, едукације ће бити уплаћене из сопствених средстава.
- остваривање контакта са потенцијалним послодавцима, као и са другим институцијама и организацијама које би им могле помоћи,
- сарадњом са Националном службом за запошљавање ради обезбеђивања приоритета при запошљавању за кориснице Сигурне куће.

7. Рад са жртвама насиља које се не налазе на смештају у установи

Установа Сигурна кућа наставиће са пружањем саветодавних услуга за све жене које се налазе у ситуацији насиља, а не налазе се не смештају у установи. То ће чинити путем:

- разговора са грађанима путем СОС телефона,

- пружање саветодавних услуга путем Интернет саветовалишта, пружање услуга путем messenger-а преко Facebook странице установе,
- увид у информације о раду установе путем сајта www.sigurnakucanis.rs .

8. Пројектне активности

Сигурна кућа годинама уназад уређује објекат установе самостално обезбеђујући средства аплицирајући пројектима на конкурсе домаћих и иностраних донатора. С обзиром на то да је ентеријер и екстеријер установе у потпуности уређен, Сигурна кућа ће у 2024. години своје пројектне активности усмерити на едукацију и подизање свести у борби против насиља над децом и ван територија Ниша, широм Нишавског округа.

Директор

дипл. психолог Соња Шћекић